

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“พุทธสาวก — สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, พุทธสาวก”

คำว่า **พุทธสาวก** อ่านตามภาษาบาลีว่า บุ - ตะ - สา - วะ - กะ มาจากคำว่า **พุทธ** (พระสัมมาสัมพุทธเจ้า) กับคำว่า **สาวก** (ผู้ฟังคำสอน) รวมกันเป็น **พุทธสาวก** แปลว่า สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ฟังพระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเริ่มตั้งแต่ที่ยังไม่ได้เป็นพระอริยะ จนกระทั่งถึงสาวกที่เป็นพระอริยะ ไม่ว่าจะเป็นพุทธสาวกในระดับใด ล้วนเป็นผู้ที่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงทั้งนั้น เพราะมี ๒ บุคคลเท่านั้นที่ได้ตรัสรู้ความจริงโดยไม่ต้องฟังพระธรรมจากใครในชาตินั้น คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้า, ใครก็ตามที่ไม่ได้ฟังคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไปฟังคำของผู้อื่นที่ไม่ทำให้เข้าใจความจริง ก็ไม่ใช่พุทธสาวก แต่เป็นสาวกของคนอื่น เป็นสาวกของคนที่มีความเห็นผิด เป็นสาวกของอัญญเดียรย

ข้อความในมโนรธปุรณี อรรถกถา อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต แสดงไว้อย่างชัดเจนว่า ใครเป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครไม่ใช่สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนี้

“พระอริยะที่ไม่เป็นสาวกก็มี เช่น พระพุทธเจ้า และ พระปัจเจกพุทธเจ้า, สาวกที่ไม่เป็นพระอริยะก็มี เช่น คฤหัสถ์ผู้ยังไม่บรรลุนิพพาน, ไม่เป็นทั้งพระอริยะ ไม่เป็นทั้งสาวกก็มี เช่น พวกเดียรย เป็นอันมาก, เป็นทั้งพระอริยะ เป็นทั้งสาวก ก็มี เช่นพระสมณะศากยบุตร ผู้บรรลุนิพพาน รู้แจ้งคำสั่งสอน”

ข้อความจากพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท แสดงถึงผลของการฟังพระธรรมในฐานะที่เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไว้ว่า

“บัณฑิตทั้งหลาย ฟังธรรมแล้ว ย่อมผ่องใสล่อ เหมือนห้วงน้ำลึก ไสแจ้ว ไม่ขุ่นมัว ฉะนั้น”
ในอรรถกถา ขยายความไว้ว่า

พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสคำอธิบายนี้ไว้ว่า “ห้วงน้ำนั้น ชื่อว่า ไสแจ้ว เพราะเป็นน้ำไม่อากุล (ไม่มีอะไรทับถม) ชื่อว่า ไม่ขุ่นมัว เพราะเป็นน้ำไม่หวนไหว ฉะนั้น; บัณฑิตทั้งหลาย ฟังเทศนาธรรมของเราแล้ว ถึงความเป็นผู้มีจิตปราศจากอุปกิเลส (เครื่องเศร้าหมองของจิต) ด้วยสามารถแห่งมรรคมีสิบแปดติมรรค เป็นต้น ชื่อว่า ย่อมผ่องใส ฉะนั้น ส่วนท่านผู้บรรลุพระอรหัตต์แล้วย่อมเป็นผู้ผ่องใสโดยส่วนเดียวแล”

พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีค่ามาก มีค่ายิ่งกว่าทรัพย์สมบัติใดๆ ในโลกทั้งปวง ซึ่งถ้าไม่มีโอกาสได้ฟัง ไม่มีโอกาสได้ศึกษา ย่อมไม่มีทางที่จะเข้าใจเลย **พระธรรมคิดเอาเองไม่ได้** บุคคลผู้ที่ฟัง ศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบเท่านั้น ถึงจะเข้าใจและได้รับประโยชน์จากพระธรรม

อย่างแท้จริง, สิ่งที่ควรพิจารณาเป็นอย่างยิ่งคือ การฟังพระธรรม เป็นโอกาสที่หายากในชีวิต เป็นการยากมากที่จะได้ฟัง เมื่อมีโอกาสแล้ว ได้พบพระธรรมแล้ว ก็ไม่ควรจะปล่อยโอกาสนั้นให้ผ่านไป ควรตั้งใจฟังด้วยความเคารพ ไม่ประมาทในแต่ละคำที่ได้ยินได้ฟัง

เป็นความจริงที่ว่า ในชีวิตประจำวัน เมื่อมีโสตประสาท (หู) แล้ว ก็ย่อมเป็นเหตุให้ได้ยินเสียงต่าง ๆ มากมาย เป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น ส่วนใหญ่เป็นเหตุนำมาซึ่งความติดข้องยินดีพอใจบ้าง ขัดเคืองไม่พอใจบ้าง ตามการสะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นไปกับกุศล แต่มีอยู่เสียงหนึ่งที่เมื่อได้ฟังแล้ว เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นแห่งปัญญา นั่นก็คือเสียงของพระธรรม ซึ่งเป็นวาจาสำเร็จ เป็นคำจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะฉะนั้นในเมื่อจะได้ฟังเสียงอยู่แล้ว ก็ควรที่จะได้ฟังเสียงที่ทำให้ปัญญาเจริญขึ้น คือฟังเสียงของพระธรรม หรือ ฟังพระธรรม นั้นเอง

การฟังพระธรรม เป็นเหตุให้ปัญญาเจริญขึ้น บุคคลผู้เป็นพุทธสาวก คือสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเป็นผู้ได้ฟังพระธรรม และจะต้องเข้าใจถูกต้องตรงตามความเป็นจริงด้วย ปัญญาจะเกิดขึ้นได้ เจริญขึ้นได้ ต้องอาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม ด้วยความละเอียด รอบคอบ ไม่ประมาทพระธรรมวาทะ เป็นไปไม่ได้ที่ปัญญาจะเกิดขึ้นโดยไม่ได้ฟังพระธรรม ไปทำอะไรด้วยความไม่รู้ แล้วคิดว่าปัญญาจะเกิดขึ้นรู้เองนั้น ไม่มีในคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาวกทั้งหมดของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ล้วนเป็นผู้ที่ได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระองค์ทั้งนั้น

ขณะที่ฟังพระธรรมด้วยความตั้งใจ และมีความเข้าใจไปตามลำดับ ย่อมเห็นสมบัติของตนเองจากการฟังพระธรรม ซึ่งเป็นสมบัติที่แท้จริง นั่นก็คือได้สะสมปัญญา ความเข้าใจถูก เห็นถูก ประเสริฐยิ่งกว่าสมบัติทั้งหลายที่มี ไม่มีใครลักไปได้ สมบัติอื่นทั้งหลายที่มี ไม่ว่าจะเป็นแก้ว แหวน เงิน ทอง เครื่องอุปโภค บริโภคทั้งหลาย เป็นต้น เป็นเพียงเครื่องอำนวยความสะดวกให้ชีวิตดำเนินไปอย่างไม่เดือดร้อนเท่านั้น แต่ไม่สามารถทำให้รู้แจ้งอริยสัจธรรมได้เลย ถ้าเว้นจากการฟังพระธรรมเสียแล้ว การรู้แจ้งอริยสัจธรรมของพระสาวกทั้งหลายก็จะมีไม่ได้เลย การฟังพระธรรม การศึกษาพระธรรมเท่านั้น เป็นเหตุที่จะทำให้ปัญญาเจริญขึ้นไปตามลำดับ จนสามารถรู้แจ้งอริยสัจธรรมได้ ดังข้อความจากพระไตรปิฎกที่ได้ยกมาในข้างต้นซึ่งเป็นผลโดยตรงของการมีโอกาสได้ฟังพระธรรม เพราะฉะนั้นทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศไหน วัยไหน ก็ควรอย่างยิ่งที่จะได้เห็นประโยชน์สูงสุดของการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน ด้วยความอดทนและจริงใจ เพื่อความเข้าใจถูก เห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงว่า เป็นธรรม ไม่ใช่เรา ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]